

De különös hévvel fordul Budde az extemporalének a porosz középiskolákban tulajdonított túlságos fontossága ellen. Elítéli továbbá, hogy az extemporaléra különös előkészülést kívánnak a tanulóktól és hogy fix napokon készül, holott a nyelvtani dolgozat akkor van helyén, mikor a tanulók egy-egy nyelvtani egységet elvégeztek és begyakoroltak. Ezt pedig dátumhoz kötni nem lehet; egyszer előbb, máskor később áll be a dolgozatírás ideje. És minthogy a tanulók nem egyforma tempóban dolgoznak, nem mondatonkint, hanem egyszerre hozandó a tanulók tudomására az egész fordítandó szöveg.

«Karlchens Unglückstag» cím alatt a szerző egy kis gimnázistának s egész családjának az extemporalé okozta kínjait festi le egy több lapra terjedő s élénken színezett képen. Sőt az extemporalében látja Budde is az egyik okát annak, hogy míg az amerikai hálásan gondol élete végéig a maga college-ére, addig az ő honfitársai közt az ilyen ember ritka kivétel. Azért van ez így, vélekedik a most ismertetett füzetek szerzője, mert a gimnáziumot végzettek azt tapasztalták, hogy az iskolában tehetségöket és tudásukat majdnem kizárólag az extemporalé alapján ítélték meg.

Kálmán Miksa.

Külföldi lapszemle.

Lehrproben und Lehrgänge aus der Praxis der Gymnasien und Realschulen 1906. év 4. füzet.

E füzet első cikke dr. *Schmidkunz* Jánosé, ki «Akademisches Studium der Philosophie und der Pädagogik» című tanulmányában azzal a kérdéssel foglalkozik, mikép lehetne a filozófiát és a pädagogiát legjobban tanítani. Erre nézve szerzőnk sorba veszi a legújabban megjelent és e kérdéssel foglalkozó cikkeket. Így *Münch* egyetemi tanár egyik cikkében azt követeli, hogy különösen a pädagogia tárgyalásánál a pädagogia története is fejtegettessék, és kimutatja, hogy ezzel magának a pädagogiának tudományos értéke is tárgyalható. *Vaichinger* egy cikke nyomán szerzőnk azt hangsúlyozza, hogy a filozófiai tanulmányokat mindjárt az egyetemre való belépés idején meg kell kezdeni és ezen tanulmányokat az egyetemi tanfolyam végéig kell folytatni. Szerző maga cikkének végén a különböző tantárgyak és a filozófia közötti viszonyt is fejtegeti.

Münch Vilmos a portugáli kormány által kiadott és dr. *Andrade Ábel* szerkesztése mellett megjelent «*Bolletina da Direccao geral de Instrucao*» (A közoktatásügyi igazgatóság jelentése) című hivatalos jelentés alapján ismerteti Portugália közoktatásügyi állapotát.

Ebből mint legérdekesebbet azt tudjuk meg, hogy Portugália szakítva az eddig dívó szakrendszerrel — s Poroszországot vévén mintaképül — az osztályrendszert hozta be. Az erre a reformra vonatkozó tervezgetések, tiltakozások, ellenindítványok közzététele foglalja el a «Bolletina» felerészét. E hivatalos jelentés végén a portugál kormány egy igen érdekes tervéről is beszámol. Azt tervezi a kormány, hogy az országban egy középiskolai mintanevelő intézet — egy internátus — állíttassék fel, melyben a rendes tanítás kezessége és előnyei mellett itt egyesítve legyenek azok az összes feltételek, melyeket a neveléstudomány mai állása megkíván, de e mellett a testi nevelésre is súly helyeztessék; higiénikus tekintetben pedig a legpontosabb követelményeknek elég tétessék. Az intézet élén a király által kinevezett tanári kar álljon, melynek tagjai az ország legkiválóbb tanáraiból választassanak ki.

Dr. Bruhns B. annabergi főtanító a reálgimnázium középső osztályainak földrajzi oktatására nézve igen ügyes és talpraesett metodikai tanácsokat ad, melyeket számos, cikkében felsorolt példával illusztrál. A felsorolt példák közül egyet felemlítettünk: Ha pl. Rómát akarjuk földrajzi szempontból tárgyalni, mindenekelőtt kimutatjuk, miben különbözik Róma Itália többi városaitól, valamint a többi európai fővárosoktól is; másodsor azokat az okokat fogjuk fölemlíteni, melyek Róma városának fontosságát megalapították; ki fogjuk továbbá mutatni, hogy Róma Olaszország politikai fővárosa, fontos kereskedelmi és ipari város, e téren ugyan nem a legfontosabb kultúrváros, de a katolikus világ főhelye; építési tekintetben két irányú, amennyiben van egy új királyi Róma, a másik — a pápai Róma, mindkettő a régi Róma romjain fölépülve; Olaszországnak — az idegenek forgalmát tekintetbe véve — a legelső városa; nagy fontosságú vára van. Közgazdasági tekintetből kiválóbb mint Madrid, de távolról sem oly nagy fontosságú mint London, politikai tekintetben nem oly jelentékeny mint Párizs, honvédelmi tekintetben nem oly fontos, mint Bukarest; régiségekben gazdagabb, de szegényebb fényes, pompás újabbkori épületekre nézve, mint Bécs.

Szerzőnk így sorban tárgyalja Európa majdnem minden államát; kimutatva egyszersemind a kartografiának, a földrajz eme kiváló segédtudományának, nagy fontosságát.

Büdde hannoveri tanító «Aus der Extemporalpraxis» című tanulmányában az extemporalék mikénti kezeléséről értekezik. A szerző mindenekelőtt azt kívánja, hogy az extemporalék készítésénél a tanulók mindenféle fölizgatása elkerültessék, ami csak az által lesz elérhető, ha a tanulókat arról győzzük meg, hogy az extemporalék a kalkulus megállapításánál nem játszanak döntő szerepet. Az aggodalmat pedig már azzal is csillapíthatjuk, hogy az extemporalék elkészí-

tésének idejét nem közöljük a tanulókkal. A szerző ezután az extemporalék mikénti elkészítési módját saját prakszisa alapján egypár példában ki is mutatja.

Igen érdekes *Tiedemann* Pál tanár cikke: «Die ersten Lateinstunden an der Reformschule Frankfurter Systems». Ebben kimutatja, hogy miként tárgyalta római föliatok alapján mindjárt az első latin órán az első és második deklinációhoz tartozó főnevek ragozását. A föliatok e tárgyalása annál célszerűbb volt, mert azokban az igék hiányoztak és így a kázusragok legvilágosabban tűntek föl.

Dr. Mosch Erich az inga mozgására vonatkozó egyenletek levezetésére három ábrával is ellátott praktikus útbaigazításokat ad.

A füzet utolsó cikkében *Kühn* Ferenc a számtannak a felsőbb osztályokban való tanításmódjával foglalkozik.

A «Különfélék» és «Könyvismertetés» rovata e füzetben sem hiányzik.

ij.

Belföldi lapszemle.

Áttekintve nagyszámú pædagogiai folyóiratainkat és lapjainkat, bizonyos lehangoltsággal kell tapasztalnunk, mily kevesen foglalkoznak oly kérdésekkel, melyek az iskola belső életét, a tanítás és nevelés szubtilisabb részleteit érintenék s arról tanuskodnának, hogy pædagogusaink mennyire öntik egész lelküket tanításukba s mennyire merülnek el akár egy-egy tárgy anyagába, akár egy-egy nevelési probléma megoldásának lehetőségeibe. Ép így hiába keresünk egyes lapokban oly cikkeket, melyek az elméleti pædagogia körébe vágnak. A cikkek inkább általános kérdésekkel, tervezgetésekkel, szervezeti ügyekkel, fizetésjavítással és egyesületi dolgokkal foglalkoznak.

Mindamellettt ebben a hónapban is találunk sok figyelemre méltó cikket, sőt olyanokat is, melyekkel érdemes behatóbban foglalkozni.

Igen értékes cikkeket tartalmaz az *Uránia* április havi füzete, melyek, megfelelően e népszerű tudományos folyóirat céljának, a tudományok különböző ágaiból egy-egy kérdés feldolgozását tartalmazzák kellő alaposággal, de amellettt érdekesen és vonzóan. A füzet élén *Molnár Viktor*nak az *Uránia* egyesület közgyűlésén tartott elnöki megnyitója van közölve ezen címen: «Az iskolán kívül eső közoktatás». Nagy horderejű gondolatok azok, melyeket *Molnár Viktor* itt kifejt. Esméje az, hogy a kultúra ad erőt a nemzetnek s ezért arra kell törekednünk, hogy lehetőleg mindenki részesüljön a kultúra javaiban. A kultúrának e terjesztése az, amit *Bárczy István* a *Népnevelés* programjában kulturszocialismusként nevezett.